

5. Dober nauk.

Konjar kitajskega cesarja je nekoč tako slabo ravnal s cesarjevim konjem, da je živinče poginilo.

Vsled tega se je cesar silno raztogotil in bi bil nemarnega konjarja zabodel, da ni tega preprečil neki mandarin (višji uradnik).

»Veličanstvo! Ta človek niti ne sluti, kako zelo se je pregrešil,« je dejal.

»Dobro. Pa mu vsaj ti razloži to,« se je potolažil cesar.

In mandarin je začel:

»Poslušaj, grdobaa, koliko prestopkov si zagrešil: Prvič si kriv, da je poginil cesarjev najljubši konj. Drugič bi bil kmalu zakrivil, da bi te bil vladar v svoji jezi zabodel, in končno si še vzrok, da bi se bil cesar ponižal pred vsem ljudstvom s tem, ker bi bil umoril človeka zavoljo konja.«

Cesar je razumel nauk.

»Reci mu, naj odide! To pot ga pomilostim,« je dejal cesar mandarinu in je osramočen odšel.

O Starem gradu.

Blizu Novega mesta stoji na višini Stari grad. Od obeh strani ga pozdravljajo vinske gorce, a on zre zamišljeno proti Krki nalik starčku, ki premišlja o davnih dneh. Pod njim žubori starograjski potok in drvi urno svoje valčke majki Krki v naročje. O Starem gradu vedo starejši ljudje mnogo povedati. Takole v jesenskih in zimskih večerih, ko so dnevi že kratki, sedejo domači h kupu koruze in ličkajo ali ružijo. Tudi sosedovi dojdejo pomagat, da je krajši čas. Oče starček zlezejo z zapečka, roke se jim tresejo, a pomagali bodo vendarle, nekaj že odležejo. Otroci so brž pri njih: »Oče, nocoj nam boste povedali kaj o Starem gradu.« — »Oj otročaji, ničesar ne zapomnite, saj sem že povedal, lani sem vam povedal, ko smo koruzo ličkali!« — »Ali, očka, to je že dolgo od takrat, povejte nam še enkrat!«

Ded vedo, da ne bodo imeli prej miru, da povedo spet in spet, kar so slišali sami praviti nekdanj, ko so bili še tako majhni, kakor so sedaj njih vnučki in vnučice.

V naše kraje je prišel v davnih časih velikan. Nihče ni vedel, kdo je in odkod. Ljudje sami so ga nazivali Samsona. To pa zato, ker je bil velik in močan kakor sam svetopisemski Samson. Prebivati ni mogel nikjer, ker je bilo zanj vse premajhno. Kadar je legel na posteljo, ga je polovico viselo z nje. Nekoč je prišel v kmetiško hišo. Ni se pa sklonil, pa je zadel z glavo v strop s tako silo, da bi bilo kmalu po njem.

Sklenil je, da sezida tu v bližini poslopje, ki bo zanj dosti veliko in prostorno. Zbral si je prostor, kjer stoji danes Stari grad.

Najprej je nalomil kamenja. V bližnji vasi Češnjicah je lomil kar cele skale in jih je metal na izbrani prostor s tako lahkoto, kakor vrže otrok kamenček.

Da bi bil zid trdnjši, je nanosil za malto iz morja morske vode. Ko je imel vse pripravljeno, je začel zidati. Zidal je tako hitro, da je kaj kmalu dozidal ogromno poslopje. Pravijo, da stoji ta zid še danes.

Velikan je potem sameval v mogočni graščini. Nekoč pa je zginit. Nihče ni vedel, kam. V spomin na orjaškega moža so pa naslikali pri vходу na grajsko steno velikana, ki drži veliko skalo v roki.

Pod gradom leži širono grajsko polje. Na polju je dolga in široka njiva, ki ji pravijo njiva »Na krivici«. Zakaj se ta njiva tako imenuje, o tem so tudi pripovedovali moj ded.

Graščak, lastnik Starega gradu, je bil neusmiljen človek. Kmete, ki so mu morali delati tlako, je mučil kakor živino. Nekoč jih je vpregel v plug in zapodil na to njivo orat. Grajski gospe so se zasmilili ubogi kmetje, pa je zato lepo prosila moža, naj nikar ne trpinči ubogih ljudi, ker se jim godi krivica. Graščak je slušal svojo ženo, izpustil je kmete in od takrat jih ni več vpregel. Ljudje so pa dali tej njivi ime »Na krivici«, in to ime ima še dandanes.

Tod skozi so prišli nekoč Turki. S seboj so prinesli veliko dragocenega plena, ki so ga med potom naplenili. Imeli so baje celo zlato tele. Ko so zagledali Stari grad, so zaželeli dobiti še njegovo imetje. Zato so grad obkolili in oblegali. Vse dragocenosti, med temi tudi zlato tele, so pa zakopali, da bi jim med bojem kdo česa ne izmaknil.

Grad je branilo debelo in močno zidovje. Za zidom je pa odbijala napade močna grajska posadka. Na vso moč so se Turki trudili, da bi premagali grad, a ni se jim posrečilo. Obupali so že skoro, da bi ga mogli osvojiti. Slednjič so se pa vendarle zagnali še enkrat z vso silo nanj, a izkupili so jo pošteno. Komaj so splezali na zid, že so padali pod meči in sekirami, kakor bilke pod koso. Več kakor polovico je bilo pobitih in ranjenih. Oni pa, ki so še ostali, so se pognali v beg.

V silni zmedbi so pa Turki pozabili na zaklad, ki so ga bili zakopali. Ostal je v zemlji pod gradom. Marsikdo ga je že trudoma iskal, ali zastonj. Pravijo pa, da Turki še niso pozabili nanj, in kadar pridejo tod mimo, ga bodo izkopali in vzeli s seboj. Grad pa bodo razdejali tako, da ne bo ostal kamen na kamenu.

Ludovik Koželj.

